

Mauno Koskinen

VASKELA RUNONLAULAJIEN, TIETÄJIEN JA PARANTAJIEN KOTIKYLÄ

Kalevalainen kansanrunous koottiin pääosin vanhoilta karjalaisalueilta

Vuonna 1849 julkaistun Kalevalan sankarirunot on koottu laajalta alueelta. Sen länsiraja kulkee linjalla Koivisto Juva Rantsila. Pohjoisraja noudattaa reittiä Rantsila Hyrynsalmi Uhtua. Itärajana on linja Uhtua Aunus. Eteläiset koontalueet ovat Laatokan rantapitäjiä Inkerin puoli mukaan lukien, Koivisto ja Uusikirkko Länsi-Kannaksella, Suomenlahden etelärannikko sekä pohjoinen Viro Saarenmaalta Peipsijärven eteläkärkeen.

Tässäkin yhteydessä on korostettava, että vaskeloisten sukusiteet yltivät perimätiedon mukaan Sakkolasta, Raudusta ja Pyhäjärveltä Inkerin ja Viroon saakka. Sukulaiset olivat samoja inkerikkoja. Aika ja vallanpitäjien sanelemat rajat tekivät heistä sittemmin karjalaisia, inkeriläisiä ja virolaisia asuinpaikkansa perusteella.

Kalevalaisen kansanrunouden symyissä on vamaa, että sitä on luotu ehkä jopa vuosituhannen ajan ja että sitä on seipitetty yhä uudelleen muistitiedon varassa. Runouden jatkumossa on luotu uutta vanhaa samalla säilyttäen. Se on ollut alati elävää ja muuntuvaa esivanhempiemme runoilmaisua, tosiasioiden ja mielikuvituksen rajatonta maailmaa vailla kiinteää muotoa ja rajoja. Suurimmillakin sankareilla, Väinämöisellä ja Ilmarisella on viheläiset heikkoutensa ja heikkokin nainen, mm. Aino, on henkisesti vahva.

Kalevalainen runous ei ole tuontitavaraa tai käännösrunoutta. Kansantarinoita ja -runoja on syntynyt itsenäisesti kaikkialla. Uskomusten lähteet ovat eri kulttuureille varsin yhteneväiset. Aurinko, kuu, tähdet, tuli, vesi, ukkonen, pedot, pelot, kuolema, jumalat, taiat, sankarit jne ovat kaikille yhteisiä peruselementtejä. Laaja kanssakäyminen viikinkien, balttien, hansakauppiaiden, novgorodilaisten, jopa bysanttilaisten kanssa toi Laatokan rantamillekin uusia ulottuvuuksia runoihin. Runoutta syntyi siellä missä sitä laulettiinkin. Sitä on myös kitketty juurineen ehkä moniltakin alueilta "pakanallisuutena".

Professori **Heikki Kirkinen** on kuvannut "Karjalan kansan historiassa" kalevalaisen kulttuurin olemusta ja perinnettä sanoin: "Kalevalainen myytiperinne sulatti itseensä vaikutelmia konkreettisesta elämästä ja hahmottui lahjakkaiden sukuyhteisöjen piirissä eppisten runojen muotoon sekä varsinkin naisten piirissä lyyristen laulujen säkeiksi inhimillisiä tunteja ilmaisemaan."

Kalevalainen kansanrunous on suomalaisen sivistyksen kirkkain helmi

Kalevalainen kansanrunous on suomalaisen sivistyksen korkein ilmenemismuoto. Se on kohotettu kansallisaarteeksemme. Sitä luoneet ja sen jälkipolville säilyttäneet kreikkalaiskatoliset inkerikkosukupolvet pystyivät sitkeydellään, syvällä vakaumuksellaan ja henkisellä voimallaan kestäämään ja murtamaan kansanrunouttamme tuhonneen suvaitsemattomuuden ja kohottamaan Karjalan laulumaat Suomen historian pysyvälle kunniapaikalle.

Kannaksen rajapitäjät olivat aineellisesti ja henkisesti Suomen rikkainta aluetta Talvisotaan saakka. Omat vanhempani ovat hämmästelleet sitä laajalti vallitsevaa takapajuisuutta ja tietämättömyyttä, mihin he törmäsivät evakkotapaleillaan mm. sivistyksen kehdeksi ja vauraaksi mainostetussa Lounais-Suomessa.

Kunnia Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle

Varsinaisen sysäyksen kansanrunouden keräämiselle antoi vuonna 1831 perustettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Perustavan kokouksen piti 12 tuolloin "nuorempaa" yliopiston opettajaa ja "vanhempaa" maisteria 16.2.1831. Perustajat on määritelty "isänmaallisesti valveutuneeksi nuoreksi

älymystöksi". Sitä he syvässä kansallistunnessaan olivatkin. He ansaitsevat kunniasijan myös Vaskelan sukuhistoriassa.

Perustajiin kuuluivat:

- **Matthias Akiander**, Jämskessä 1802 syntynyt historiantutkija sekä venäjän kielen ja kirjallisuuden professori, joka toimi seuran esimiehenä 1868-70,
- **Reinhold von Becker**, syntynyt Kangasniemellä 1788, suomen kielen tutkija ja historian dosentti, joka kirjoituksellaan Väinämöisestä antoi Elias Lönnrotille aiheen liittää kaikki Väinämöis-runot yhteen,
- **Erik Alexander Ingman**, syntynyt 1810 Lohtajalla, professori ja uudenaikaisen lääketieteellisen katsontatavan raivaaja Suomessa; seuran sihteeri 1844-45,
- **Carl Niklas Keckman**, syntynyt 1793 Oulussa, Suomen kielen lehtori Helsingin yliopistossa, kutsui 16.2.1831 asuntoonsa 11 suomalaisuusmiestä kokoukseen, josta SKS sai alkunsa; seuran sihteeri kuolemaansa 1838 saakka,
- **Bengt Olof Lille**, syntynyt 1807, teologi ja kirkkohistorian professori,
- **Mårten Johan** (myöh. **Martti Juhana**) **Lindfors**, syntynyt 1800, Suomen ensimmäinen eläinlääkäri, ehdotti SKS:n perustamista,
- **Elias Lönnrot**, syntynyt 1802 Sammatissa, lääkäri, suomalaisen kansanrunouden kerääjä ja julkaisija, kielentutkija, sanakirjantekijä; Lönnrot lähti ensimmäiselle runonkeruumatkalleen Hämeeseen, Savoon ja Suomen Karjalaan 1828; Suomen kielen ja kirjallisuuden professori vuodesta 1852; aloitti syksyllä 1848 Helsingin yliopistossa ensimmäisen suomenkielellä pidetyn luentosarjan; Vanha Kalevala 1835-36, Kanteletar 1840-41, Uusi Kalevala 1849, Suomen Kansan Sananlaskuja 1842, Suomen Kansan Arvoituksia ynnä 135 Viron arvoituksen kanssa, vanha 1833, uusi 1850 ym kansanrunouteen liittyviä julkaisuja,
- **Erik Gabriel Melartin**, syntynyt 1780 Kärkölässä, kreikankielen dosentti, matematiikan ja luonnontieteiden yliopettaja, jumaluusopin professori, arkipiispa; jumaluusopillisesti neologits. valistusajan teologian maltillisen rationalismin kannattaja, suhtautui kielteisesti myöhemmään herännäisyyteen; SKS:n ensimmäinen esimies 1833-35,
- **Johan Jakob Nervander**, syntynyt 1805 Uudessakaupungissa, fysiikan professori, perusti Helsingin observatorion, runoilija,
- **Frans Johan Rabbe**, syntynyt 1801, lääkäri, historiantutkija, kamarineuvos,
- **Gabriel Rein**, syntynyt 1800 Jämskessä, historian professori, Suomen historian tutkijana perustava merkitys, valittiin neljä kertaa yliopiston rehtoriksi, myös maamme ensimmäisiä tilastotieteilijöitä, SKS:n esimies 1845-53 ja 1863-67,
- **Johan Jakob Tengström**, syntynyt 1787 Kokkolassa, filosofi ja historiantutkija, filosofian professori; kielikysymyksessä välittävällä kannalla; kotinsa oli isänmaallis-kirjallisten harrastusten keskuksena.

Kansanrunouden keräysvaiheet Etelä-Karjalassa

Etelä-Karjala käsitti runoalueen Inkerin rajalta etelästä Laatokan rantaa pitkin aina Sortavalan pitäjän rajalle ja sieltä Savon maakunnan eteläpudta länteen Uudenmaanrajalle. Tältä alueelta saatu muinaisrunojen toisintomäärä on suurempi ja monipuolisempi kuin miltään muulta alueelta.

Professori **Väinö Salminen** on koonnut runot vuonna 1945 julkaistuihin Suomen Kansan Vanhat Runot -teoksen osaan VIII, Etelä-Karjala. Osassa on neljä nidettä. Alueen runoja on myös osassa IX, Inkeri.

Varhaisimmat Etelä-Karjalasta tallennetut runot on merkitty muistiin vuosina 1685 ja 1687 Sakkolasta. Elias Lönnrot oli suurretellään 1836-1837 kerännyt huomattavan määrän runoja Jaakkimasta, Kurkijoelta, Parikkalasta ja Rautjärveltä.

Mutta vasta vuosi 1847 on runonkeruun merkkivuosi Etelä-Karjalalle. Silloin alueella vaelsivat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran stipendiaatteina ylioppilaat **Z. Sirelius**, **Fr. Pole'n**, **D. E. D. Europaeus** sekä maisteri **H. A. Reinholm**, joka jatkoi keräystä vielä kahtena seuraavana

vuonna. Rikkain saalis, ainakin 450 runoa, tuli Sakkolasta, johon Metsäpirtti kuului vuoteen 1903 saakka. Lönnrot käytti näitä stipendiaattien runokokoelmia vuonna 1849 ilmestyneen Uuden Kalevalan kokoonpanossa.

Vuonna 1850 **U. Saukko** sekä vuonna 1854 **August Ahlqvist** ja K. Slöör kulkivat uusina stipendiaatteina runonkeruussa. Nämä varhaisimmat kerääjät eivät ilmaisseet muistiinpanoissaan laulajien nimiä ja keruupaikkakuntia kuin poikkeustapauksissa. Vasta myöhemmin mainittiin esittäjän nimi, ikä, kotipaikka, tallennusvuosi ja tieto siitä, keneltä runot oli opittu.

Runojen tallentaminen alueella tyrehtyi Ahlqvistin ja Slöörin jälkeen yli pariksi vuosikymmeneksi. **Th. Schwindt** mainitaan kerääjäksi vuona 1876. Hän oli kuitenkin ensisijaisesti vanhoja esineitä etsivä museoihminen. **A. Borenius** kirjasi vanhoja runoja vuosina 1877 ja 1889. Salmisen mukaan huomattavin 1880-luvun ja kaikistakin Etelä-Karjalan runonkerääjistä oli Sakkolan kirkkoherra **Adolf Neovius**. Hän kirjoitti muistiin Sakkolan, Metsäpirtin, Raudun ja Pyhäjärvenrunoja. Larin Paraskelta kertyi vuosina 1887-1894 noin 1300 ja muilta vuosina 1887-1889 noin 800 runoa. Neovius keskitti päähuomionsa Larin Paraskeen.

Vaskelan oma poika, **Aleksanteri Koskivaara**, tallensi runoja oppikoululaisena ja metsätieteen ylioppilaana 1910-luvun vuosina. **Tyyni Wahter** mainitaan kerääjäksi vuonna 1930.

Viimeinen suuri sadonkorjuu tapahtui "yhdenkymmentä vuotta" vuosina 1934-1936. Tallentajina olivat tuolloin mm. **Sulo Haltsonen**, **Katri Kaukonen**, **Lauri Laiho**, **Olavi Pennanen** ja **Jorma Väänänen**.

Kalevalainen kansanrunous kukoisti inkerikkokylissä

Jo August Ahlqvist ja K. Slöör havaitsivat, että runous oli säilynyt parhaiten alkuperäisen karjalaisväestön inkerikkojen keskuudessa, heidän kreikkalaiskatolisissa kylissään Sakkolassa, Raudussa ja Pyhäjärvellä, paikoitellen muuallakin.

Luterilainen kirkko ja ruotsalaisperäinen kulttuuri vaikuttivat Väinö Salmisen sanoin "tuhoavasti siihen, mikä oli suomalaisen hengen korkein saavutus, muinaisrunoihimme". Ei mistään luterilaisesta kirkonkylästä ole saatu vanhoja runoja. Onneksi luterilaisen kirkon piirissä oli myös joitakin aidosti sivistyneitä kansan ja sen kulttuuriperinteen ymmärtäjiä, joille kalevalainen kansanrunous ei ollut itse saatana lähtenyt pakanallisuutta.

Larin Parasken runot ja muuttallenteet mukaan lukien Etelä-Karjalan tallenteiden määrä on runsas neljäsosa kaikista Suomen Kansan Vanhat Runot -teosten niteiden yli 85 000:sta runo- ja loitsumuistiinpanon toisintomäärästä, 1 270 000 säkeestä. Teoksissa, 33 nidettä, on yhteensä 26 477 sivua. Ns. arkiveisuja ja vanhoja kalevalaisia runoja laulajineen ei kirjoissa ole eritelty.

Vaskela oli koko Suomen merkittävin runokylä

Larin Parasken runot on kirjattu Inkerin runonlaulajien yhdeksi niteeksi. Eräitä muitakin Suvannon Vaskelan kylän laulajia on merkitty erheellisesti Inkerin puolelle. Syynä lienee lähinnä nimisekaannus. Inkerin Lempaalassa on myös Vaskelan kylä. Kirjauksissa on muitakin paikannusvirheitä.

Parasken runot mukaan lukien Etelä-Karjalasta kerättiin noin 9300 toisintoa, joiden esittäjät ovat jollain tavoin tiedossa. Vaskelasta on tiedossa runsaat 2000 henkilöille nimettyä runotoisintoa. Tämä merkitsee, että enempi kuin joka viides Etelä-Karjalasta kerätty runo on peräisin Vaskelasta. Lisäksi vanhimmat runonkerääjät kiittivät nimenomaan Sakkolan runorikkautta.

Se, että tällainen kylä ei ole kohonut kansallisaarteemme, kalevalaisen kansanrunouden rinnalle Suomen historian kunniapaikalle, selittyi vain valtionuskonnoksi nostetun luterilaisuuden ja

kirjoitetun historian symbioosilla. Kalevalainen runous on kelvämät, mutta sen luojat ja sukupolvilta toisille siirtäneet kreikanuskoiset inkerikkosukupolvet on yritetty vaieta kuoliaiksi.

Suomen Kansan Vanhat Runot -teoksiin on merkitty Suvannon Vaskelasta viitisenkymmentä runonlaulajaa. Taimi Pukin tarkistuslaskenta supisti määrän runsaaseen kolmeenkymmeneen. Sama laulaja esiintyi kirjoissa eri nimillä neitona ja vaimona, joskus muistakin syistä. Oheiset Vaskelan runonlaulajat edellisestäkin hieman supistunut joukko ovat kaikki olleet vanhojen kansanrunojen aitoja esittäjiä.

Varhaisimmat Vaskelassa tallennetut laulajat

Heimo Vaslein Tarja, Vaskela, Vaslei Vyöterinpojan (Feodorinpojan) emäntä. Vuonna 1877 keski-ikäinen. Borenius. **Tarja, Vaslein** emäntä, vuosina 1877 ja 1879 keski-ikäinen. Borenius. **Vasle Tarja** (Tarja Ivavnova) kotoisin Jerolasla. Neovius, 1888. **Heimo Tarja**, Vaskela, vuosina 1913-1914 75-vuotias. Koskivaara.

Tunnettiin myös nimellä **Jerla Tarja**. Kyseessä on **Darja Ivanintytär Heimonen** o.s. **Jeremejev**. Hän kuoli 67-vuotiaana 30.4.1915.

Ikkalan Oka l. **Jaakon Okahvei**, Metsäpirtti Vaskela. Neovius 1888.

Tämä Ripakon talon tytär **Agafia Jakovleva Antropova** oli Vetos'ämmän miehen Aleksanderin sisar, joka naitiin Ikkalan taloon. Ikkaloisten myöhempi sukunimi on **Taskinen**. Ikkala Oka kuoli 53-vuotiaana 2.12.1896.

Laurin Nasto l. **Laurilan Nasto**, Metsäpirtti/Lempaala Vaskela, syntyi 1846 ja kuoli 26.7.1911. Oli vuonna 1888 47-vuotias. Neovius, 1888, Borenius 1889.

Larin Paraske kertoi Boreniuksele vuonna 1889 Laurin Nastosta: "Heän on Ripakoin Aleksanterin (tytär) siint mei omast kylästä (Vaskelasta) nait Laurila Paavolla. Hänel oli kaksikymmeneskolmas vuosi kui tul naimisii ja nyt on kaksikymmeneskuusi vuosi kui heä on olt naimisissa. Hänen emonsa Ripakon Vetosa laulo niil ensimmäisil laulattajil, jotka teäl kävviit. Siit on all kolmenkymmenen vuosen." Nasto itse on sanonut lauluistaan: "Toinen toiseltaan on kuultu. Myö kun oltii viisi tyttöä yheikäisiä, moamoloilt kuultii."

Th. Schwindt kirjasi 1876 hänet nimellä **Nastasia Aleksandrovna** Arkuntanhuasta Sakkolasta. Isän kotitaloa nimitettiin Ripakkolaksi. **Anastasia Aleksandrova Laurila** asui Laurila II:ssa.

Oute Oleksantra, Siitorovan emäntä Hörön torpasta Raudun Vaskelasta, syntyisin Jerolan talosta. Borenius laulatti Outea vuonna 1889 ja ilmoitti hänet 5051 -ikäiseksi.

Jerla Oute Oleksantra on syntynyt tiettävästi vuonna 1839.

Ehkä Ofimia/Eufemia (Jevdokia) Aleksanterintytär, syntynyt 1844, poistettu kirjoista 1865 (henkikirjatietoja).

Palaka, Sakkola Vaskela. Jehkon tytär, vuonna 1877 14-vuotias. Borenius.

Paraske, Larin Nikitantytär l. **Larin Kaurolan Paraske** l. **Paraskeva Nikitina** on Larin Paraske.

Larin Paraske on Väinö Salmisen mukaan etevin ja hyvämuistisin kaikista tunnetuista runonlaulajista.

Isä, syntynyt vuonna 1802, oli Kuussovan hovin orja Lempaalan Miiskunmäen kylässä. Äiti oli Vaskelan Mikkolasta. Äidin isää, "Mikkolan ukkoa" pidettiin tietäjänä. Äidin äiti oli Oute Komonen Sakkolan Räihänrannan kylästä.

Paraske syntyi 27.12.1833. Hän avioitui äitinsä synnyinkylään Vaskelaan itseään 20 vuotta vanhemman Larilan Kaurin, Gauril Stepanoffin, kanssa vuonna 1853.

Borenus oli tavannut Larin Parasken jo vuonna 1877, mutta kirjoitti häneltä vain 26 runoa. Hän ei huomannut laulajassa mitään erikoisempaa, vaikka laulatti tätä vielä vuosina 1888 ja 1889.

Sakkolan apupappi Adolf Neovius tapasi Parasken 1887 ja laulatti tätä vuosina 1887-1890. Neovius muutti Porvooseen vuonna 1890 ja kutsui Parasken sinne. Paraske oli Porvoossa kahteen otteeseen, ensin tammikuusta 1891 kesäkuuhun 1892 ja uudelleen saman vuoden lopulta vuoteen 1894.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura päätti kesällä 1901 antaa Paraskelle 100 markan vuotuisen eläkkeen.

Oli Suomen kansallisrunouden onni, että Neovius "keksi" hyvämuistisen ja lahjakkaan Larin Parasken ja keskittyi häneen. Perimätieto kertoo, että Vaskelassa oli useita loistavia runonlaulajia, mutta heitä ei joko laulatettu riittävän runsaasti tai sitten arkiset kiireet ja ehkä muutkin syyt estivät heitä esiintymästä koko taidollaan. Hyvä, että edes yhdeltä parhaista saatiin talteen kaikki mahdollinen.

Larin Paraske kuoli 3.1.1904.

Ripakon Moarie, Lempaala Vaskela. Joakon leski, Vyöteri Komosen tytär, 83vuotias. Borenus 1889.

Ripako Moarie, Jakov Ivanovin puoliso **Maria**, syntyi tiettävästi vuonna 1810 ja on siten iältään ehkä vanhin tunnettu Vaskelassa laulatettu runonlaulaja. Hänet on poistettu henkikirjasta vuonna 1890.

Vetoisa, Lempaala Vaskela, Ripakon Aleksanterin leski. 71-vuotias vuonna 1889. Borenus. Toinen vanhimmista tiedetyistä Vaskelan runolaulajista.

"Vetosa-ämmä", **Feodosia Mihailova**, syntyi 1814 Lempaalan Hovimäessä. Hän kuoli 89-vuotiaana 28.12.1903. Puolisonsa oli Drokima Wasken pojanpojanpoika Aleksander Mattvejev, syntynyt 1809 Ripakon talossa, kuollut 9.11.1871 samassa paikassa.

Vetos'ämmä oli Aleksanteri Koskivaaran mukaan hyvämuistinen ja kuulu loitsija. Kerran pappi oli vähällä kieltää häneltä pyhän ehtoollisen, mutta kun hän hyvin osasi selittää asiansa, niin sai kuin saikin ehtoollisen.

Vetoisa lauloi Larin Parasken mukaan "niil ensimmäisil laulattajil, jotka täel kävviit. Siint on al kolmenkymmenen vruen (vuonna 1889)". Parasken muistikuva viitannee kuitenkin vuoteen 1854, jolloin Ahlqvist ja Slöör kiersivät Sakkolassa keräysmatkoillaan.

1910-luvulla tallennetut laulajat

Ikan Anni, Metsäpirtti Vaskela. Kuullut laulunsa omassa kylässä. Koskivaara.

Ika Anni oli Ignati Feodorovin, Ikka Vyöterinpojan vaimo. Ikka oli syntynyt 1839 ja kuoli 14.10.1903. Anni oli omaa sukua **Anna Konstantinintytär Tuokko**. Hän oli syntynyt 1846 ja kuoli 6.4.1911. Annin viidestä sisaresta mainitaan kolmehyvinä laulajina.

Ikan Tarja (Darja), Metsäpirtti Vaskela. Vuonna 1913 80-vuotias. Koskivaara, 1912-1914.

Väinö Salminen kirjoittaa Ika Tarjasta:

"On varmaankin nuorempana ollut hyvä laulaja, mutta oli Koskivaaran runoja kirjoittaessa jo 80 ikäinen, joten muisti lienee heikentynyt, kuten tavallista siinä iässä. Oli Jerolan Outin laulajatovereita, vaikka tätä toistakymmentä vuotta vanhempi. On vahinko, ettei kukaan varhemmin kirjoittanut muistiin Tarjan runoja tämän ollessa hyvissä hengenvoimissaan."

"Tarjalta on elämän illan jo laskeuduttua yli hänen olemuksensa saatu enää 37 virttä (laulua), mutta herkistynyt korva kuulee niissäkin vielä laulajan oman äänen värähtelyä."

Ika Tarja oli Ika Annin miehen, Ikka Vyöterinpojan sisar. Ika Tarja syntyi 1839 ja kuoli 5.1.1923. Hän oli laulujensa muistiin kirjaamisen aikoihin 7375-vuotias. Ika Anni ja Ika Tarja lauloivat myös yhdessä useita virsiä laulattajille. "Virsiensilta yhdisti talon miniän ja tyttären."

Ika Tarja oli Lauri Naston kanssa kuulu herkkänä laulajana.

Jerlan l. Jerolan Oute, Metsäpirtti Vaskela. Vasleinen vaimo, Mikkolan Jokoran, Larin Parasken enon tytär. Boreniuksen mukaankeski-ikäinen vuonna 1877, 45vuotias vuonna 1889, Koskivaaran mukaan 81-vuotias vuonna 1912. Neovius laulatti "Vasle Outea" vuonna 1888.

Jevdokia Georgintytär Peltola/Jeremejev syntyi vuonna 1845 ja kuoli 29.8.1920 Jerlassa (Vaslelassa).

Väinö Salmisen luonnehdintoja Jerla Outesta:

"Oute on Etelä-Karjalan taivimpia laulajia. Ensin hänet tapasi Borenius, mutta turhantarkka saivartelija sai vain kolme toisintoa papereihinsa, ja niistäkin pisin toisinto, jonka jankkaamisessa 'maisteri' väsytti laulajaa tuntikausia kestäneillä foneettisilla hiuksenhalkomisilla."

"Outen runojen talteenotosta meidän on kiittäminen yhteiskoululaista Aleksanteri Koskivaaraa, jolla oli ripeämmät otteet kuin kuululla Kalevalan runojen pelastajalla. Kaikkiaan kertyi tuolta vanhalta vaimolta 101 runoa, noin 2660 säettä."

"Häävirsien laulajana hän on parhaita koko Karjalassa, Viena Aunuskin mukaan luettuna."

"Jerla Outen runot ovat erinomaisen mielenkintoisia tutkijalle. Hän asui samassa kylässä Larin Parasken kansaa ja he olivat myös saman ikäiset. Heidän kertovissa runoissaan on paljon yhtäläisyyksiä, sillä eihän Parasken syntymäkylästä ollut kuin muutama virsta Vaskelaan. Mutta runoissa on myös eroavaisuuksia, jotka voivat johtua siitä, että ne on opittu Inkerin puolella."

Parasken äiti oli Vaskelasta, Oute oli Parasken serkku ja sukusiteet Sakkolan ja Inkerin Lempaalan inkerikkojen välillä olivat muutenkin monisäikeiset. Salminen ei ilmeisestikään tuntenut näitä yhdistäviä tekijöitä.

Salminen jatkaa:

"Paraske oli näppärämpi runoainesten kokoonpanija kuin Oute ja hänen tunnelmarunovarastonsa oli paljon rikkaampi." Hän kuitenkin perääntyy näkemyksessään saman tien: "Mutta kenties Outen runoja olisi saatu runsaammin, jos olisi ryhdytty niitä varhemmin kirjoittamaan ja niin perusteellisesti hänen aivojensa arkistojätkä tyhjentämään kuin Parasken."

"Useat runot sanoo laulaja oppineensa omassa kylässä, vieläpä itseänsä vanhemmilta naisilta, mikä merkitsee siis ennen Larin Parasken kylään muuttoa 1853. Vaskelassa kerrottiin, että kumpikin piti itseänsä siksi taitavana laulajana, ettei ainakaan enää vuosisadan lopulla katsonut tarvitsevänsä käydä toiselta virsiä oppimassa."

Mistähän Salmisen mieleen on syntynyt sellainen ajatuksen häivä, että Vaskelasta olisi tullut runokylä vasta Parasken myötä. Kyllä Paraskesta tuli ainutlaatuinen runonlaulaja vasta Vaskelassa, vaikka kuinka olisi laulanut lapsuudestaan lähtien. Osaamisensa perustuu koko ytimeltään äitinsä ja äidinäitinsä runoperintöön.

Jerlan Vasle, Metsäpirtti Vaskela. Koskivaaran mukaan 80-vuotias vuonna 1912. Koskivaara, vuosina

1912-1914.

Vasili Ivaninpoika Jeremejev, myöhemmin **Peltola**.

Koskivaara Maria, Metsäpirtti Vaskela. 41-vuotias vuonna 1912. Äitinsä oli Jerla Oute. Koskivaara, 1912, Laiho, 1935.

Ripako Mari, Maria Vasilintytär Koskivaara o.s. **Jeremejev** syntyi 29.5.1869 Jerlassa (Vaslelassa) ja meni naimisiin Ripakkoon. Hän kuoli 7.6.1949.

Koskivaara Natalia, Metsäpirtti Vaskela. 49-vuotias vuonna 1913. Koskivaara.

Natalia Dimitrintytär Koskivaara o.s. **Jeremejev** Jerlasta naitiin Ripakkoon. Hän kuoli 56-vuotiaana 11.5.1917.

Kuisman Tatjana I. Laurin Tatjana, Metsäpirtti Vaskela. Koskivaara, 1913.

Tatjana Georgintytär Laurila Mikkolasta oli naimisissa Laurila II:ssa. Kuoli 63-vuotiaana 27.11.1919.

Laurin Tatjana, Metsäpirtti Vaskela. 75-vuotias vuonna 1912. Koskivaara.

Tatjana Iivanantytär Laurila o.s. **Antropova/Taskinen** Ikkalasta. Syntyi vuonna 1848, kuoli 80-vuotiaana 30.3.1919.

1930-luvulla tallennetut laulajat

Kaihoniemi Olka, Jerla Olka, Metsäpirtti Vaskela. Haltsonen, 1934, Laiho ja Kaukonen 1935.

Olga Ignatintytär oli syntynyt 10.10.1875 ja kuoli 6.9.1956 Teuvalla. Puolisonsa oli Aleksander Dimitrinpoika Jeremejev, myöhemmin Kaihoniemi.

Äitinsä oli laulajana tunnettu Ika Anni ja tätinsä herkistä lauluistaan maineikas Ika Tarja.

"Olgan runoista 42 toisintoa havaitsee, että ne on opittu äidin suvulta, Tuokoilta."

Lahtinen Antti, Riisniemi Antti, Metsäpirtti Vaskela. 65-vuotias vuonna 1935. Laiho.

"Lahtinen on mieslaulajaksi melkoisesti keskitasoa parempi. Runoja on 55. Erikoisuutena mainittakoon, että hän osasi 7 häävirttä ja 6 kehtolaulua, siis aloilta, jotka eivät kuulu miesten esitettäviin. Mutta niistäkin hän esitti miesmäistä puolta.

Andrei Vasilinpoika Lahtinen syntyi 16.10.1866 ja kuoli 7.9.1941 Jurvassa. Antin isä Vasili oli Mikkolan Jokoran, Larin Parasken enon pojanpoika.

Peltola Juho, Vasle Juho, Metsäpirtti Vaskela. 62-vuotias vuonna 1935. Laiho.

Juho Vasilinpoika Peltola, entinen Jeremejev Jerlasta, syntyi 19.7.1873 ja kuoli 23.8.1939.

Peltola Senja, Vasle Ksenia, Metsäpirtti Vaskela. 60-vuotias vuonna 1935. Laiho.

Edellä mainitun Juho Peltolan puoliso **Ksenia Jefimintytär Peltola** o.s. **Iljin** Ripakon sukuhaarasta syntyi 25.8.1877 ja kuoli 3.12.1945.

Prokon Nasto, Rohkon Nasto, Metsäpirtti Vaskela. 74-vuotias vuonna 1930. Vahter. Laiho kirjasi

vuonna 1934 hänen laulujaan nimelle **Terola Nasto**.

Anastasia Mikaelintytär Terola o.s. **Petrov**, syntyi 1854 ja kuoli 12.3.1935. Hänet naitiin Ripakosta Rohkolle.

Rohvimof Ahvinja, Tiikkeinä Ohviska, Metsäpirtti Vaskela. 85-vuotias vuonna 1935. Kaukonen.

Jefimia Nikolaintytär Trofimov, kuollut Juvalla 8.5.1940. Laurila I:stä Mikkolan Paavolassa.

"Kesällä 1935 jo melkein umpikuuro mummo. Kertoi, että kaikki mummotha enne lauloit, ainaha laulettii, ku kangasta kuottii, laulettii, laulettii häissä, lasta liekuttaissa, ain pit laulua olla. Ahvinja, jonka molemmat vanhemmat, isä Mikko Laurila ja äiti Anna, olivat osanneet vanhoja runoja, sanoi aikoinaan paljonkin lauluja muistaneensa, nyt ei enää jaksa eikä kuule." Sanoi: "Ei nyt laulua ole tarvis, toiset ovat ajat, toiset pelit, toiset ihmiset, kaik vanha unohtuu."

Rohvimoff, Eufim, Metsäpirtti Vaskela. Vuonna 1934 82-vuotias. Laiho. Kyseessä on sama henkilö. Laihon mainitsema ikä lienee lähempänä oikeaa kuin Kaukosella. Sukunimi on kirjoitettu kolmella eri tavalla. Vastaava toistuu useiden nimien kohdalla.

Stepanova Natesta, Metsäpirtti Vaskela. 73-vuotias vuonna 1934. Larin Parasken tytär, Nati. Kaukonen ja Haltsonen.

Nadezda Gaurilantytär Stepanova Larilasta syntyi 24.8.1859 ja kuoli 7.10.1936.

Vasun Tanu, Metsäpirtti Vaskela. Parasken miniä Larilasta. Vahter, 1930.

Tunnettu tarinoiden ja kaskujen kertoja. **Tatjana Aleksanterintytär** o.s. **Sidorov** oli syntynyt 8.1.1866 Raudussa.

Vuoriala Natalia o.s. **Peltola**. Rautu Palkeala. Syntynyt Metsäpirtin Vaskelassa. 64-vuotias vuonna 1936. Pennanen.

Natalia Vasilintytär Vuoriala, Vasle Natalia oli Jerlasta (Vaslelasta).

Vaskela oli kalevalaisen runoperinteen taitajana ja jatkajana ainutlaatuinen yhteisö. Jos Suomen Kansan Vanhat Runot -teosten sisällöstä rajattaisiin kalevalainen kansanrunous omaksi ryhmäkseen, Vaskela näkyisi entistä selkeämmin sen merkittävimpänä runolähteenä.



Albert Edelfeltin öljymaalaus Larin Paraskesta vuodelta 1893, Hämeenlinnan Taidemuseo.



Maria Vasilintytär Koskivaara, Ripako Mar, poikansa tyttären Kertun kanssa.



Vasle Juho ja Ksenia Peltola 1930 luvun jälkipuoliskolla.



Larin Parasken tytär Nati vasemmalla ja miniä Vasu Tanu. Kuva Tyyni Vahter 1930, Museovirasto.



Rohko Nasto, joka osaa itkeä ja laulaa "vanhoja virsiä". Kuva Tyyni Vahter 1930, Museovirasto.



Tiikkeinä Ohviska, Jefimia Nikolaintytär Trofimov, harakka päässään. Kuva Tyyni Vahter 1930, Museovirasto.



Kansanperinteen kuvausta Koskivaaran pihapiirissä vuonna 1930.



Mari Koskinen kantaa lasta vivussa. Kuva Tyyni Vahter 1930, Museovirasto.